СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 123. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 27-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 123. Jersey City, N. J., Wednesday, May 27, 1936. THREE CENTS

ҐУБЕРНАТОР ПІДПИСАВ ЗАКОН ПРО ПЕНСІЇ ДЛЯ СТАРИХ

ОЛБАНІ. — Ґубернатор Леман підписав пенсійний закон для старих, що пройшов кілька тижнів тому в стейтовій леґіслятурі. На основі цього закону тепер кождий чоловік, що перейшов 65 рік життя, має право добиватися стейтової пенсії, а не так, яу було передтим, що могли добиватися пенсії люди щойно по 70 році життя. Ґубернатор Леман підписав також другий закон, на основі якого вкорочено у всіх стейтових шпиталях години праці до 8 годин.

ПОСАДНИК ЛЯ ҐВАРДІЯ ХОЧЕ КОНТРОЛІ ПРОМИСЛУ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ню Йорку Ля Ґвардія на Національній Конференції суспільної роботи сказав, що конституція Злучених Держав повинна бути змінена так, щоб давала конґресові силу контролювати торговлю, промисл і хліборобство. На основі тих конституційних сил конґрес міг би ухвалити низку законів, що реґулювали би працю, вкоротилиб години праці, усунулиб дітей із занять і старим дались належну пенсію.

СОЦІЯЛІСТИ ІМЕНУЮТЬ КАНДИДАТА НА ПРЕЗИДЕНТА.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — На соціялістичній конвенції в Клівленді іменовано Нормана Томаса знов кандидатом на президента у надходячих виборах. Він щоправда був вибраний не одноголосно, одначе його прихильники серед криків і співів „Інтернаціоналу" і „Червоного Прапору" впровадили його на сцену і зробили йому гучну овацію.

ДАЛІ ДОМАГАЮТЬСЯ УСУНЕННЯ ПРОКУРАТОРА ҐІҐЕНА.

ОЛБАНІ. — Суд присяглих на основі своїх дослідів ствердив, що прокуратор Ґіґен був вмішаний у вбивство Дрокмана, і що в каригідний спосіб занедбував свої обовязки у викритті справника. На основі цього присяглі судді зажадали від ґубернатора Лемана усунення Ґіґена. Та ґубернатор чомусь спротивився. Тепер присяглі судді повторили своє прохання, і настоюють, щоб таки Ґіґена усунути.

ХОЧ ПОПОВНИВ КРАДІЖ, ТО ЗДОБУВ СПІВЧУТТЯ.

КВІНС (Лонґ Айленд). — Антін Сківемані украв шість бохонців хліба. Його зловили і поставили перед суд. На суді він признався, що вкрав хліб, але зробив це тому, щоб накормити жінку і малу дитину, які не їли вже пару днів. Судові власти наперед провірили, чи він говорить правду, а потім, переконавшися, що це дійсно правда, випустили його, даючи йому кілька долярів, що їх між собою для нього зібрали.

ЗЛОВИВСЯ, ЯК РИБА НА ВУДКУ.

ҐВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Вісім літ тому Доналд Сіркот, що був директором одного ґольфового клюбу, здефравдував $12,000. Не чекаючи аж його арештують, він утік і всів на малий прибережний корабель, що йшов з Ню Йорку до Бостону. Другого дня рано служба здибала в його каюті його річи і записку до родичів, щоби „простили йому самогубство, бо це одинокий вихід, який для нього залишився". Одначе Сіркот служив колись при війську і йому належався бонус. Думаючи, що це не вийде на верх, він зробив подання за бонус. Та, на його нещастя, американські власти знають більше ніж він сподівався, й у висліді він опинився під ключем.

ЗРОБИЛИ НАЇЗД НА ДІМ ГРИ.

ГАРІСОН (Ню Йорк). — Поліція зробила наїзд на один аристократичний клюб з мистецьким уладженням, вартости пів міліона долярів. Цей клюб існував усього три тижні. Одначе поліція довідалася, що в ньому щоночі на високу скалю газардують люди, залишаючи зарядові гарненьку суму, біля кільканадцять тисяч на добу. Наїхавши на цей клюб, поліція замкнула його. Всетаки заряд за три тижні заробив більше, ніж неодин чоловік заробить за цілий рік...

ДАЛЬШІ ВІДКРИТТЯ В СПРАВІ „ЧОРНОГО ЛЕҐІОНУ".

ДІТРОЙТ. — Дальше слідство в справі „Чорного Леґіону" виказує, що та організація була поширена не тільки по цілому міші́ґенському стейті, але теж по сусідних стейтах. Також вона мала велике число прихильників. В Толідо нараховують, що та організація мала біля 500 членів. Всі вони були зорганізовані на військовий лад і їх ціллю було дбати про тверду „мораль" в американській суспільности. Кожний новий член мусів переходити тяжку пробу, а потім складати присягу вірности. Остаточна ціль „Чорного Леґіону" було захопити федеральну владу і завести диктатуру в Злучених Державах.

ПОВІДОМЛЕННЯ

про організаційні збори відділових урядників У. Н. Союзу в Cleveland, O., Detroit & Hamtramck, Mich., Buffalo, N. Y., і Rochester, N. Y.

CLEVELAND, O.: Тут відбудуться збори в четвер, **28 травня**, в год. 7.30 вечір, в Українськім Народнім Домі, 2253 W. 14 St. На ті збори повинні обовязково прибути урядники наступних Союзових відділів: 15, 102, 112, 251, 260, 334, 336, 341, 358 і 364.

DETROIT & HAMTRAMK, MICH.: В пятницю, **29 травня**, в год. 7. вечір відбудуться збори молоді в парохіяльній галі при Clippert & Edward, Detroit. По зборах молоді будуть збори **урядників** місцевих Союзових відділів. Всі урядники відділів 20, 75, 94, 146, 175, 183, 203 і 292 повинні обовязково бути приявні на тих зборах.

BUFFALO, N. Y.: Тут відбудуться збори в понеділок, **1. червня** в год. 7.30 вечір в парохіяльній галі, Fillmore & Oneida. На збори повинні обовязково прибути урядники відділів 127, 299 і 304 У. Н. Союзу.

ROCHESTER, N. Y.: **У вівторок, 2. червня**, в год. 7.30 вечір, відбудуться в парохіяльній галі, 303 Hudson ave., збори урядників Союзових відділів. На ті збори повинні прибути урядники таких відділів: 36, 217, 226, 269, 289, 316 і 367.

На зборах у вище згаданих місцевостях буде приявний **головний рекордовий секретар Д. Галичин.**

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

АДВОКАТИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

Союз адвокатів у Джерзі Ситі, Н. Дж., вислав на руки Віліяма Гейса, що вважається „цензором" фільм, резолюцію, в якій протестують проти того, щоб у фільмах осмішували адвокатську професію.

БОРОТЬБА З БЕЗБОЖНИЦТВОМ.

З Берліна повідомляють, що німецька комісія „Про Део" видала відозву, в якій у звязку з останнім міжнародним конгресом безбожників у Празі взиває всіх християн, щоби вони з цілим натиском противставилися н а т и с к о в і большевицької безбожности, що ціллю нинішнього атеїзму — зовсім винищити всяку релігію.

НАСЛІДКИ МЕТЕОРУ.

Над Больонією перелетів великий метеор і впав біля міста Вілля Рейхо де Аментас, на схід від Мадриду. Від упадку метеору повстав у повітрі страшенний крутіж, що вирвав з корінням 200 дубів.

ОРТОФОНОМЕТЕР.

Проф. Анджельо Маркандалі, директор заведення глухонімих у Комо ад.дазив апарат, кий назвав ортофонометром, що помагає лікуватися із заґикування. Цей прилад уможливлює тим, що заґикуються, самоконтролю віддиху та артикулування голосу. Дотеперішні проби з прпладом дали знаменитий вислід.

ЕМІГРАНТСЬКІ ПОРАХУНКИ.

В Шанґгаю вбила молода литовка Тамара Белянська князя Трубецького, з яким від довшого часу жила в ближчих взаєминах. Арештована зізнала, що вбила князя на прикаа монархістичної російської організації, що підозрівала князя в провокації й шпіонажі на користь Совєтів.

ЕМІҐРАЦІЯ З ВОЛИНІ.

У січні ц. р. за посередництвом Синдикату виїхало з Волині 971 осіб. З того числа до Північної Америки 135, до ін. заморських країв 137. До европейських держав виїхало 90 осіб. До Палестини за посередництвом сіоністичної централі виїхало в січні 750 жидів.

ЖАХЛИВА ПОДІЯ.

Жахлива подія склалася на стації Конопки під Цехановом. 14-літній учень . торговельної школи у Млаві, Евген Томашевський, хотячи скоротити собі дорогу до особового потягу, яким мала приїхати його мати, пробував дістатися попід товаровий потяг, що стояв на стації. В тій хвилині товаровий потяг рушив і відтяв хлопцеві голову.

НАЙСТАРША МУМІЯ НА СВІТІ.

При розкопі старинних єгипетських гробів англійський учений, проф. Гасан, знайшов найстаршу мумію на світі. Є це мумія жінки, ціла сповита полотняними поясами. Здогадуються, що це жінка Сехима Нефера, достойника з двору фараона Хефрена.

БОЛЬШЕВИКИ ФАЛЬШУЮТЬ ЧАЙ І КАВУ.

Совєтська слідча влада займається справою масового фальшування чаю та кави артілями „Циглiщепром" і „Дружба". Артілі продукували масово чай і каву із сирівців, шкідливих для здоровля. Фальшовані продукти розкодилися масово в Києві, Ленінграді, Одесі та Сухумі. До судової відповідальности потягнено багато осіб.

ПЯНИЦІ ПІДПАЛИЛИ МІСТО.

В містечку Ґервати, виленсько-троцького повіту, вибухла в ночі на 23. квітня пожежа, що знищила 14 мешкальних домів, 37 господарських будинків і 68 штук живого інвентаря. Показалося, що вогонь спричинили пяниці.

ВИКИНУЛИ ГАЛИЧАНКУ ІЗ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

З Яблониці повідомляють, що чехословацька влада виселила примусово через границю Анастасію Василюк, що мешкала в Ясені від 1899 р. Чеська жандармерія довела її до границі і звеліла перейти на галицький бік без ніяких документів. Анастасія Василюк залишила в Ясені ціле своє майно на поталу долі, а сама живе тепер з добродійности мешканців Яблониці.

РАДІОВІ ХВИЛІ ДОСЛІДЖУЮТЬ ГЛИБИНУ ЗЕМЛІ.

У Моравії роблять від кількох літ систематичні досліди над розходженням радіових хвиль під поверхнею землі. Ці спроби мають подвійну ціль: усталити, чи може та в якому засягу існувати радіова комунікація на теренах копальні поміж поодинокими шахтами, та чи радіові хвилі можуть служити до виявлення покладів вуґіля, руди і т. п.

Досі ствердили, що розходження радіових хвиль під землею залежить від геольоґічної структури, від роду скал та від приняви води. Також ствердили, що звичайні радіові хвилі переходять крізь гору довжиною 40 м., через крейдові верстви на сотки метрів.

Докладно усталили, що чим коротша є хвиля, тим меншу має вона здібність проникати крізь верстви землі.

ІНДІЯНИ, ЩО НЕ БАЧИЛИ БІЛИХ.

У перувіянських пралісах біля джерел Ріо Пальма в околицях, куди досі не діставсь ніодин білий чоловік, християнські місіонарі відкрили племя червоношкірих, які ніколи не бачили ще білого ані не стикалися з іншими групами індіян. Місіонарам удалось намовити червоношкірих мешканців відвідати місію в Ляґо Валенція. Це племя дуже несміле, але привітливе та лагідне.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

У Володимирі застрілився з револьвера Карло Радомський, плютоновий артилерійської школи підхорунжих. Потрясена тим його жінка пробувала відобрати собі життя тою самою зброєю, одначе до цього не допустила її сестра та одна знайома. Підчас сіпанини впав стріл, спричинивши рани. Причина трагедії невідома.

АРАБИ СХОПИЛИ АВСТРІЙСЬКУ АРИСТОКРАТКУ.

Цими днями араби схопили австрійську аристократку кн. Катерину Шварценберг. Перед кількома днями вона виїхала в товаристві кількох арабських провідників в околиці Багдаду і щезла без вісти. Австрійський консуль у Багдаді дістав листа, в якому повідомляють його, що княжну можуть араби звільнити за окупом 2,000 фунтів стерлінгів.

СКАРБИ НАШОЇ ЗЕМЛІ.

В околиці села Карпилівки, пов. Сарни, відкрито величезні поклади граніту, що надається до виробу бльоків, кісток і гранякiв. Із прослідження теренів орухомлено нокицю камінелом на просторі гектара. Ждуть на заангажування приватних капіталів.

САМОГОНКА В РОГАТИНЩИНІ.

В Березниці, Рогатинщина, викрили в лісі тайну фабрику самогонки, яку розпродувано людям трьох сусідних повітів. Арештовано кілька осіб, які признялися, що в останніх двох місяцях випродукували дві тисячі літрів самогонки.

СТВЕРДЖУЄ ВІЙСЬКОВУ ДИКТАТУРУ В ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА (Польща). — Американські кореспонденти подають, що треба рахуватися з тим, що в Польщі існує військова диктатура. Військовим диктатором став генеральний інспектор польських військ, ґенерал Ридз-Смі.ли. На зїзді польських леґіоністів його визнано виразно наступником маршала Йосифа Пілсудського. Тамже генерал Ридз-Смігли заявив без обиняків, що це він назначив нового премієра Польщі, генерала Складковського.

ОБЄДНУЮТЬСЯ ДЛЯ ОБОРОНИ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Тут відбувся 13-тий зїзд Союзу Леґіоністів. Ухвалено новий статут і доведено до злуки цеї організації з Товариством Полкових Кружків. На чолі так обєднаної організації станув Адам Коц, бувший директор Банку Польщі.

Ґенеральний інспектор армії Ридз-Смігли забирав часто голос і говорив про те, що Польща не може остатись несконсолідованою супроти того, що діється на сході й заході. Вона мусить бути сильно узброєна і готова до оборони. Вся суспільність мусить бути тепер обєднана біля одного клича: Оборонити Польщу! Щодо цього не сміє бути ніяких уступок і супроти нікого. Справа мусить бути поставлена ясно й виразно: „Як ти брат, то ставай до оборони вітчини, інакше ти ворог". Приміром у тій акції, говорив Ридз-Смігли, мусять бути леґіоністи. Вони мусять мати приятельське слово для тих, що йдуть з ними, або твердий приказ для тих, що хотілиб ухилитися від обовязків супроти Польщі. Треба вимагати гостро від кождого вірної служби вітчині й не зважати на те, що робимо собі через те ворогів, можливо й з наших найближчих. Зачинається, говорив Ридз-Смігли, серіозне, суворе життя.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР.

ВАРШАВА. — На кораблі „Батори" виїхав до Злучених Держав новий польський амбасадор, Юрій Потоцький. Покінчив він науку у Львові, Англії й Німеччині. Брав участь 1914 р. в акції за здобуття незалежности Польщі. В 1918 році, як подає польська преса, належав до „оборонцуф Львова". Був теж адютантом Пілсудського, польським сенатором і польським амбасадором в Італії й Туреччині.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ІТАЛІЮ В ПРОПАГАНДІ ПРОТИ АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Секретар справ заграничних Антоні Іден протестував у палаті послів проти італійської пропаганди, веденої від років при помочі радія, а зверненої проти британських інтересів в Індії й Палестині. Підкреслено, що італійський уряд міг би одним своїм словом припинити цю пропаганду, яка підриває британські впливи, але він цього не робить. Говорено далі, що цю агітацію ведеться арабською мовою, коли мова про Палестину. Стверджено далі, що саме ті неспокої, які тепер діються в Палестині, спричинила італійська пропаганда, що підюджує арабів проти жидів. Британський уряд звертався до італійського уряду з проханням припинити цю пропаганду, але без успіху. В дискусії дехто вимагав, щоб Англія зачала таку пропаганду проти Італії, підкопуючи її владу в Етіопії.

СОЦІЯЛІСТИ ГОРОЮ В БЕЛЬҐІЇ.

БРЮСЕЛЬ (Бельгія). — Подібно як у Франції побідили при виборах соціялісти. По них найсильнішими є католики, що втратили тепер 16 місць. Зате фашисти, що станули перший раз до виборів, здобули відразу 21 місць, що вважають триумфом. Комуністи зискали 6 нових місць.

НІМЦІ ЗАДОВОЛЕНІ З БЕЛЬҐІЙСЬКИХ ВИБОРІВ.

БЕРЛІН. — Німецька преса задоволена з вислідy бельгійських виборів тому, що фашисти здобули так багато місць та що німці держалися при виборах солідарно.

ВЖЕ ДБАЮТЬ ЗА РОДИНУ.

МОСКВА (Росія). — Заповідають видання нових законів, які наложать на розводи такі великі податки і тягарі, що нікому не захочеться розводитись, а згляднo не буде фінансової спроможности дістати розвід. Заразом будуть проголошені спеціяльні премії для тих, що матимуть більше ніж семеро дітей. За кожну дальшу дитину держава платитиме 5 років родичам по 2,000 рублів і більше. Закон знов „освятить" родину. Не буде можна звільняти з роботи жінку, що мусить переставати робити через порід. І будуть наложені високі кари на тих жінок, що зганяють плід, і на тих лікарів, що в тім помагають. Будуть теж карати тюрмою родичів, що не дбають про виковання дітей. Все те продумано, як пише совєтська преса, на те, щоби піднести престіж родини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Gommittee.

Entered as nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ДІД З ТОРБОЮ

Ось так ми носимося з — Чехословаччиною. Ради деяких користей не маємо відваги станути проти неї одним сильним фронтом, як стоїмо проти інших окупантів наших земель. Ще й бачучи, як вона копає собі гріб на Закарпатті, беремося всіми силами її ратувати. Та прийшов тепер такий момент, що так далі бути не може.

Ми бачимо, що навіть з Чехословаччиною Масарика і Бенеша ми не можемо договоритись до нічого путнього. Бо бачимо, що якщо треба їй нас вигнати з української землі, вона нас безцеремонно виганяє. Навіть доходить до цього, що в краю, вихованім на ідеях Гуса, бувають такі висилювання українців, які були в давних, темних часах релігійних переслідувань, коли панувала засада „чия влада, того релігія". Бо чим іншим є ті трагічні сцени, що відіграються на нашій Верховині, на границі між окупантською Польщею й окупантською Чехословаччиною, де перекидають нещасним українським іміґрантом як худобою?

Ми певні, що як треба буде Чехословаччині викинути з Праги чи з Подєбраду українських професорів чи позамикати до решти українські наукові інституції, то й це вона зробить. І то можливо навіть на приказ Москви, або, може, щоб тільки їй приподобатись. Бо і від тих професорів і від тих шкіл теж пахне „сепаратизмом". Для Москви, з якою тепер Чехословаччина в такій дружбі, ці інституції й ті українські діячі, що перебувають у Чехословаччині, цілком певно — „шовіністи" і „сепаратисти". Той елемент є теж „протидержавним" у змислі Польщі. А що той елемент український, а українська назва стає тепер у Чехословаччині вже й офіційно „протидержавною", то чого доброго можна надіятися від дальшої політики Чехословаччини супроти українців?

Такі відносини не можуть далі існувати. Увесь наш нарід, себто ті, що живуть у Чехословаччині й поза нею, повинні тепер домагатися від Чехословаччини іншого відношення, бо коли буде далі так, як є тепер, то Чехословаччина у вирішнім моменті — піде проти нас. Піде за тим, від кого буде надіятися хвилево більшої користи. Ось та хитка і невиразна чехословацька політика нас переконує, що в Чехословаччині може бути зліквідований в одній хвилі навіть той мізерний дорібок, що ніби „з ласки" там припав українцям.

Скажім уже раз чехам, що ми ніякої „ласки" від них не потребуємо і не вимагаємо. Вимагаємо тільки того, до чого вони зобовязані як ті, котрим з дійсної ласки відступлено великий шмат української землі, котрі формували колись свою армію на українській землі, котрі вивезли з Росії велику суму гроша, в якій була і велика частина українська. Лишаємо тут на боці культурні взаємні відносини. Говоримо — про політику. А коли тут не хочуть чехи бачити далі, як по кінець свого носа, то це їх справа. А ми не дурім себе, а думаймо про себе, не рахуючи на ніякі чеські симпатії.

О. С.

КЕРЕНЩИНА

Слово „керенщина" завоювало собі вже право горожанства на Заході з кільком іншими російськими словами, як „погром" і „совети".

Символом чого є Керенський? Керенський, голова тимчасового російського уряду революційного перед большевицьким переворотом, став усобленням дурноватого, несвідомого небезпек ліннюхуватого уряду, який думає опанувати розбурхану стихію промовами, півмірами, вмовлюванням, політикою в рукавичках. Коли Ленін що дня гремів з балькону палати Кшесінської, колишньої коханки царя, про потребу негайної соціяльної революції і повалення тимчасового уряду; коли Рада робітничих і салдатських відпоручників під проводом Троцького майже отверто готувалася до того перевороту; коли армія розкладалася; — Керенський їздив у самоході, заохочував „дорогих товаришів салдатів" іти на німця і... випускав з тюрми одного визначного большевицького діяча за одним... Що дивного, коли йому хутко довелося тікати що духу зо столиці, полишаючи її новим панам, які не цяцькалися з противниками, не бавилися в свободи, а просто хапали і розстрілювали своїх противників, де лиш могли.

Ця ера Керенського, що стала символом урядового паралїжу, все тепер пригадується і нам, і публіцистам Заходу, коли обсервуємо події в Еспанії і Франції.

В моментах таких гострих терть як тепер не може бути півмір. Може існувати диктатура або комуністична, або протикомуністична — фашистівська. Але Керенські думають інакше. У Франції Еріо і Даляде з Саро на чолі „для охорони республики" вступили в союз із соціялістами. Соціялісти — з большевиками. Большевики достають директиви і гроші з Москви. Отже витворилася така ситуація, що радикальний уряд, думаючи, що робить уступки своїм союзникам, на ділі робить уступки Москві і її аґентам-комуністам. А ці останні працюють за стисло розробленим у Кремлі пляном. Плян цей полягає на тому, що насамперед треба розхитати державний апарат, який є греблею, що стоїть на шляху комуні до влади. В тій цілі спеціяльно обробляється урядництво в дусі опозиційнім проти уряду, дальше армію, дальше вчительство. Всім їм прищеплюють ідеольогію бунту, „права" страйкувати проти держави, яка утримує їх і якій вони присягали, „права" ісповідувати антинаціональне „кредо" з червоним прапором як символом і т. п. Розагітоване вчительство деморалізує в антинаціональнім дусі молодь, розагітована армія привчається відмовляти послуху своїм начальникам, розагітоване урядництво привчається паралїжувати державний апарат кожного часу, коли це вигідно агентам соціяльної революції і Москві.

Дальше, розкладають суд, розкладають навіть поліційний апарат. Нотoричних шкідників громадського добра, коли належать до наївної мафії, не засуджують. Нотoричних страйкарів проти не приватного підприємця, а держави — уласкавлюють. Нотoричних пропаґаторів комуни в школах толерують. А „свобода зборів" і преси дозволяє комуністичній банді тероризувати парлямент, а через нього уряд, той уряд, що під терором демагогів розвязує так звані „фашистівські організації", єдину дійсну опору республики... Коли ось так державний апарат буде розхитаний, тоді Керенських скинуть і до влади прийдуть Беля Куни.

В Еспанії вже час близький. Там уже сидить Беля Кун в очікуванні, коли дістане копняка останній еспанський Керенський, що своєю потуральною для наймитів Москви політикою остаточно розложить державний апарат...

Така політика Москви. Методична, свідома своєї цілі, далекосягла і далекозора. Не потребуємо тут доводити, яке величезне скріплення режіму Сталіна означатиме запанування большевизму в Еспанії і Франції. Всі українці, які знають, чим є для нас большевизм, повинні влаштовувати масові збори протесту якраз тепер, протесту проти кривавого режіму Сталіна, щоб отворити очі Европі, щоби прискорити час упадку большевизму. Потім буде запізно.

НА ПОРОЗІ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО РАЮ

(Що бачив в Україні пан Гю Муанес).

(2)

В потязі.

Мій середній буржуа, який, як і я, має клопоти з поліцією й інтуристом, протестує без енергії:

„Треба бачити, що буде дальше" — каже він мені лїниво.

Продовження наступить. Потяг суне поволі, лише 30 км. на годину. Передвоєнні вагони тріскають.

Перший советський громадянин, з яким я вільно розмовляю, є урядовець нашого вагону. Це молодий, симпатичний хлопець, який живо цікавиться всім тим, що приходить зза кордону. Він надзвичайно похваляє шкіру моїх валізок. Пізніше, запримітивши мій пакунок з овочами, він здивований питає мене:

„Що це таке?"

„Банани".

Моя відповідь не задовольняє його. Я пояснюю:

„Це тропічні овочі, виж чули про них"...

„Чи це можна їсти?"

„Певно. Беріть собі один. Коштуйте".

Але треба було його зупинити, щоб навчити, що треба найперше здерти з банана шкірку... Це вперше той добрий хлопець бачить такий невідомий овоч.

В коридорі два жовніри з пограничної охорони зі зброєю. Я їм протягаю цигарки, які вони беруть без вагання. Опісля я їм пропоную вогню. Один з них відповідає:

„Він гадає, що ми в СССР не маємо сірників".

Вони повертаються до мене плечима, віддаляються, черкають своїм сірником — це вже советським...

Київ з інтуристом.

Великий двірець, модерно побудований з цементу, майже закінчений. В потязі не більше 10 подорожних. Потяг приїхав зза кордону. Але на пероні багато носильників і візків з електричною тягою. Деякі стоять, їх водії без зацікавлення дивляться на те, що діється довкруги них. Інші візки бігають з великою швидкістю в ріжних напрямах, але... завжди порожні. Я пізніше запримітив, що пакунки советських подорожніх такі маленькі, що вони не виправдують існування тих електричних візків, які існують лише для декорації.

Цікаве явище: коло новеньких нікльованих кас, телефонічних кабін, завжди порожних автоматів з цигарками — юрба, завжди сумна й брудна, яка чекає на якесь несподіване явище. Групи людей притулилися до стін або лежать на долівці, жінки перемішані з малими дітьми, яких вони приголублюють до себе. В очах тих людей жах їхніх терпінь, але й брак зацікавлення до всього того, що діється довкруги них. Особливо, що вражає подорожнього, який приїхав з Франції — це відсутність якоїнебудь іронії або радости в їхніх обличчях.

Молодий урядовець, приділений до мене на час мого побуту в Києві, намагається заразже мене відвести до готелю. Передтим, як всісти до інтуристівського авта, я приглядаюсь багатьом старим фіякрам, що чекають на подорожніх. Я запитую урядовця: це справді вози до винайму, але тепер усі належать державі.

Готель у Києві робить добре враження. Сам Київ — гарне місто. Однак замало нових будинків у центрі. На моє здивування стверджую, що юрба на великих вулицях більше чиста, як подорожні на двірці. Здається мені, що дещо змінилося в порівнанні з 1933 роком. Але певно. Тепер усі жінки малюють собі уста ясно й густо. Можливо, що й одяг, завжди дуже простий, тепер трохи чистіший. Це, що ріже очі — сумні вирази облич. Алеж ми на Україні, леґендарній по своюму багатству землі, плодородній з майже як на півдні веселими мешканцями.

Чому люди йдуть до театру?

Я мав нагоду познайомитися в готелі з молодим вірменином з Багдаду, який вчився у Франції. Він саме веде переговори з советськими колами, щоб дістати посаду в вірменському театрі. Коли я йому висловлюю своє враження про сумний вигляд юрби, він мені відповідає:

„Вони все тут змінили. Україні однак залишилися ті самі. Вони заховують живість їхнього темпераменту, але вони не осмілюються її показувати. Люди живуть упродовж 20 років під впливом постійного терору. Вони бояться висловлюватися, бояться бути веселими або сумними. Вони не довіряють одні одним, бо вони добачують у найкращому приятелеві шпигуна. Вони робляться щирими лише в театрі. Там вони можуть отверто сміятися або плакати, без того, щоб боятися поліції — і це причина великого успіху театру в СССР".

„Алеж я бачив у 1933 році в московській опері дивовижні речі".

„Тепер ви побачите імовірно що кращі. Однак не думайте, що все це є досконале. В СССР є дуже мало добрих театрів, отже ліста, яку подає інтурист, є сфальшована. Як і все, большевики держать свої побажання за досягнення. Більшість міст зі 100 тисяч населенням не мають театрів, які виправдувалиб своє імя. Публика вимагає й заслуговує кращого".

Ранні оглядини Києва.

Мій товариш подорожі зупинився на добу в Києві передтим, як віхати „експресом" до Баку і Теґерану. Ми робимо разом архиклясичну і всежтаки цікаву екскурсію до величезного київського манастиря (перебобленого на антирелігійний музей) і до його печер.

Мамо що можна розказати про цю екскурсію. Речі найбільш ординарні, зроблені претекстом до наївної протирелігійної пропаґанди, для неповної статистики, для примітивної схематизації. Намагаються розпропаґувати нарід, звернути його увагу на те, що самий лише продаж свічок приносив манастирям сотні тисяч карбованців. Але не звертається уваги на те, що власне робилося за ті гроші.

Показують фальшиві кістяки святих, машини для роблення чудес.

Під той час, як наша поводирка ганяє нас з каплиці до каплиці і з печери до церкви, я примічаю, що група советських відвідувачів, скупчені коло поводирів, багато більше пролетарських, як наша чудова українка, чекають на дозвіл вступу, бо лише чужинцям дозволяється відвідини у всякий час. Всі ці люди їдять нас очима. Одна молода дівчина голосно маніфестує своє здивування з матеріялу і виробу спортового одягу одного з моїх земляків. Вона наївно висловлюється:

„Якжеж ті чужинці добре одягнені!"

Поводирка глядить на неї вовком і вступає з нею в сувору дискусію. Вона пояснює, що в капіталістичних краях лише кілька шляхотних і дуже заможних родин мають право подорожувати.

„Не забувайте, товариші, що чужинці, яких ви бачите в нас, є князі капіталу; це вони є душителями пролетаріяту, який у них доведений до жебрацтва та рабства. Одяги тих чужинців заплямлені кровю народу".

Я перекладаю цю дискусію мойому землякові, який, будучи добрим буржуа з лівиці, ображується, що його вважають гнобителем пролетаріяту.

„Вони не знають певно, що Франція є республіка".

Володимир Дорошенко.

ПАМЯТІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

(З нагоди десятиліття смерти).

Хто не чув про Петлюру? Мабуть нема на широкій українській землі людини, що не знала б тепер цього назвища. Та не тільки на Україні — й теть на чужині знане це імя. В історії новітнього українського відродження не багато таких діячів, що їх імя так щільно поєдналося із справою народнього визволення, як саме імя Петлюри. Шевченко — пророк і співець визволення; Грушевський — літописець українського минулого, що розповідав нам, „хто ми, чиї ми діти, яких батьків, ким, за що закуті", клав наукові підвалини під український рух; Франко — підготовляв цілі покоління для боротьби за волю; Петлюра — з мечем у руці переводив у життя думки всіх трьох, це правдивий вождь Нової України. Не дурно так однаково завзято ненавидили вороги України ці імена. Бож були вони втіленням українського руху, прапором українського визволення. Красне письменство українське в очах наших ворогів звязане єдино з Шевченком, почасти — з Франком, наука — з Грушевським („мова Грушевського"), а вся новітня визвольна боротьба наша — з Петлюрою: „петлюрівці", „петлюрівщина". І не дурно постигла трьох із них однакова доля — впасти на становищі від руки ворога. Шевченка замучив цар, Грушевський згинув на большевицькому засланні, а Петлюру вбив большевицький наймит.

Отся люта ненависть ворогів — це міра їх заслуг перед Україною. В силі віку згубила Москва вождя України, боячися його завзяття, його сили волі й хотіння, його самозабуття на вибраному шляху та звязаного з цим впливу на широкі українські маси. Алеж даремні московські надії, що із смертю Петлюри загине справа визволення України. Ні, він живе в серцях сучасників і житиме вічно в діях українського народу. Імя Петлюри у слушний час буде гаслом нової боротьби за визволення, боротьби остаточної. І гасло це, сказавши словами Франкового „Гимну", буде чути скрізь:

По курних хатах мужицьких,
По варстатах ремісницьких,
По місцях недолі й сліз.
І де лиш воно роздасться,
Щезнуть сльози, сум, нещастя,
Сила зродиться й завзяття,
Не ридать, а здобувати!

„Не ридать, а здобувати" — це справді завсіди було гаслом покійного Отамана Петлюри. Скромний і лагідний від природи, був він завзятий і послідовний до кінця, твердий і сміливий у переводженні в життя всебічного визволу України. Вийшовши, як Шевченко і Франко, з самої гущі народньої, змалку пізнав Петлюра ввесь тягар московського гнету, що подвійною вагою спадав на Україну — давив її національно й суспільно. Він усвідомив собі в юнацьких роках усю недолю українського народу і став на шлях боротьби з ворогом України — Москвою, спершу як член Революційної Української Партії, а нарешті як Голова Української Народньої Республики й Головний Отаман її війська.

Як воно сталося, побачимо з короткого нарису його життя.

*

Симон Петлюра народився 10. V. 1879. р. в Полтаві, в убогій семї візника (фіякра) Батько, хоч який був бідний, поклав собі за всяку ціну — дати своїм дітям освіту. Найдешевша й найдоступніша для цього була — духовна школа. І от малий Симон попадає до т. зв. „бурси", чи то пак нижчої духовної школи, звідки переходить до семинарії (середня духовна школа), де вже батька нічого не коштує, бо заробляє на себе сам — учить малих школярів. У семинарії прокидається в юнака українська національна й політична свідомість. Бачучи, і в школі, і поза школою, біду та гніт національний, він переймається вільнодумними поглядами й пристає до Полтавської Громади РУП. (Революційної Української Партії). Вигнаний р. 1901. з пятої кляси семинарії, майже напередодні закінчення школи, разом із гуртом своїх товаришів, за ширення української свідомости між семинаристами, Петлюра подається, в пошукування заробітку, на Кубань. Тут, у столиці Кубані, в Катеринодарі, з допомогою місцевих українських діячів, дістає заробіток, спершу як учитель міської школи, а опісля р. 1903 як помічник проф. Щербини¹) при розробленні козацького архіву, а одночасно бере участь у Катеринодарській Громаді РУП. Переслідуваний за свою політичну діяльність, мусить кидати межі царської Росії, в осени 1904. р. переходить до Львова, де працює в закордонному комітеті РУП. На життя заробляє літературною роботою, дописами до ґазет на Наддніпрянщині про місцеве життя, розвідками про кубанських козаків у наукових часописах у Львові та в Києві, тощо. Після так зв. першої російської революції 1905. р. він вертається на Україну, де бере жваву участь в українській соціяльно-демократичній партії, в яку перетворилася РУП. Спершу співробітничає в петербурзькому партійному журналі „Вільна Україна" 1906. р. По розгоні 1. Державної Думи та припиненні „Вільної України" переїздить до Києва, де заробляє на життя як секретар української щоденної газети „Рада". Але незабаром кидає „Раду" і працює як співредактор у партійному тижневику „Слово". В осени 1908. р. переїздить для заробітку до Петербургу, звідки в 1911. р. переноситься до Москви та працює в асекураційному товаристві. Рівночасно бере живу участь у житті місцевої української громади. В Москві він, між іншим, стає спершу за співредактора, а опісля й за редактора поважного українського місячника російською мовою „Украинская Жизнь" („Українське Життя"), призначеного для познайомлення російського громадянства з українською справою. За війни, щоб не йти до російського війська, працює від р. 1915. урядовцем Земського Союзу на північно-західньому фронті, звідки в 1917. р. прибуває до Києва на перший Всеукраїнський Військовий Зїзд як представник вояків-українців. Від того часу Петлюра стоїть на чолі української справи, як голова українського військового генерального комітету та як ґенеральний секретар військових справ. Підчас першої большевицької навали організує „Слобідський Кіш", бється на його чолі на Лівобережжі, потім, закликаний до Києва, здобуває від большевиків арсенал. З приходом німців усувається від політики і в квітні 1918. р. стає на чолі київського губерніяльного земства, а далі Всеукраїнської Земської Спілки, яку сам організує. За гетьманату попадає в липні 1918. р. до вязниці за протест проти німецького господарювання. Випущений 11. листопаду, був вибраний Українським Національним Союзом у члени Директорії і, як Головний Отаман її військ, став на чолі повстання проти гетьмана. Від того часу аж до примусового переходу через Збруч 20. XI. 1920. р. стоїть він на чолі й війська й української держави, по виїзді на початку 1919 р. інших членів Директорії за кордон невтомно бореться з московським наїзником і в травні 1920. р. вступає переможцем до Києва. Та незабаром під натиском численнішого й сильнішого ворога мусить покинути рідну землю. Проживши пару літ у Варшаві, 1924. р. переїздить до Парижу.

Та, пробуваючи й на еміґрації, Петлюра не кидає державницької роботи,. зокрема військової справи. Справам цим присвячує, між іншим, низку статтей у тодішній пресі. Серед цієї невтомної праці паде 24. травня 1926 р. від куль Шварцбарта.

(„Життя і Знання").

¹) Федір Щербина, відомий український статистик (*1849(, ідсний член Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, тепер на еміґрації, професорує в українськім університеті у Празі.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПОДРУЖЖЯ И ЗДОРОВЛЯ.

На зборах східнього департаменту Американського "Психольоґічного Союзу, що відбувся недавно в Ню Йорку, говорили між іншим про відношення між подружжям і умовим здоровлям.

Зо слів промовців виходило, що успішне подружжя є признакою умового здоровля.

На жаль, промовці говорили про успіх у подружжі, гейби всі знали, що значить успіх у подружжі. Одначе, відомо, що не в усіх людей успіх у подружжі розуміється таксамо. В одних людей, як жінка боїться чоловіка, це вважається признакою успіху в подружжі; в інших за признаку невдачі. В одних людей, як чоловік поможе жінці при домашній роботі, вважається доказом, що жінка старшує над чоловіком; отже це доказ, що подружжя невдале; в інших таку поміч вважається нормальним явищем.

ТІЛЕСНА ПОЖИВА И УМОВЕ ЗДОРОВЛЯ.

На зборах цього самого Союзу в Ст. Луісі говорено цікаві речі про відношення між умовим здоровлям і фізичним здоровлям.

На основі розгляду 39 осіб, хорих на тяжку й дуже поширену умову недугу, звісну під науковою назвою як „деменція прекокс" (передчасне божевілля), один референт доказував, що в усіх випадках хорі проявляли теж поважні тілесні недомагання, а передовсім недостаточні скількість крови.

Виходило би з того, що при відповіднім відживлюванню тіла можна би людей уратувати від багатьох умових забурень.

ПРАВДА, ЧИ ФАНТАЗІЯ?

Подібні міркування знаходимо в повісти англійської письменниці Лорін Прует під наголовком „Школа любови", що набирає тепер широкої популярности в Америці.

Одна з дієвих осіб цеї повісти, балакучий учений хемік, дає цікаві причинки до ріжних суспільних явищ. Він говорить наприклад про націстичний рух у Німеччині, що у воєнних і повоєнних часах німецькі діти мали замало здорової поживи, щоб розвиватися нормально. Він каже, що через те, що в тілі покоління, що росло в тих часах без достаточної скількости молока, нема досить вапна, в Німеччині виросло багато потенціяльних убивників (людей, що можуть стати вбивниками).

Ясно, що ці „потенціяльні вбивники" можуть стати загрозою чужим народам. Отже в інтересі народів лежало не виснажувати фізично ніякого народу.

ВЕЛИКІ И МАЛІ.

Московські газети розголошують по всьому світу, як то суворо розправляється московський уряд з І. Д. Сименчуком, „дрібним тираном", що завів собі необмежену владу на ледовім острові на далекій півночі та за кілька літ „панування" спричинив смерть кількох людей. Сименчука і його товариша засуджено на смерть.

Московські газети підкреслюють, що Сименчук це „дрібний тиран".

Великі тирани, що спричинили смерть не кількох людей, а кількох міліонів людей, сидять ще далі в Кремлі

ЗДЕРЖІМСЯ З РАДІСТЮ.

Запевняють телеграми з Москви, що в Росії незвичайно радуються зприводу смертного присуду на Сименчука, дрібного тирана зпід бігуна. Віримо у велику радість зприводу розстріляного дрібного тирана. Уявляємо собі, що то за радість була би в Росії, як би розстріляно великих тиранів.

ЧОРНИЙ ЛЕҐІОН.

Державна прокураторія в Дітройті збирається поставити на суд широко розгалужену шайку вбивників, що, як кажуть, убили багато людей.

Вбивники були зорганізовані в правильну організацію. В її ідеольоґії слідно впливи ославленого колись „Ку-Клакс-Клена". Стояла вона за пануванням білої протестантської раси над Америкою. Кождий кандидат у члени мав підписати заприсяжену заяву, що він, як буде треба, готов виступити проти жидів, муринів і католиків.

Зеднання докупи жидів, муринів і католиків — цікава наука для тих людей, які думають, що як в Америці звертаються проти муринів або жидів, то це не грозить нікому, тільки муринам і жидам.

Є теж люди, які думають, що як тут вичислені католики, то це не обходить православних. Ну, поживемо, то побачимо, що вони помиляються. Нині рух може звертатися проти католиків, але як він не буде здушений, то завтра звернеться і проти некатоликів, а за якийсь час буде вже душити й неодного з білих протестантів. Такий природний розвій усякого руху, що спирається на гніт.

ХТО ІНСПІРАТОР?

Каже прокураторія, що осідок цеї організації вбивників, що звалася бундючно „чорним леґіоном", було місто Наполеон, невеличка оселя недалеко від Дітройту.

Цікаво було би знати, чому саме це місто вибрала собі шайка на осередок? Чи не був інспіратором для „чорного леґіону" цей французький ґенерал, що став необмеженим паном Франції?

ХТО ЗДОБУВ ЕТІОПІЮ?

Англійський тижневик „Ню Стейтсмен енд Нейшен", пишучи про загрозу для британської імперії з боку Італії по її побіді над Етіопією, кидає цікаве світло на окупацію Етіопії Італією, пишучи англійцям отверто таке:

„Модерна Італія навчилася від Британії, як Британія навчилася колись від старинного Риму. Як колись Рим удержував у своїй владі імперію при помочі вправлених дикунів, таксамо Британія панувала над Індією при помочі своїх індійських військ, а Мусоліні здобув Етіопію аскарами".

Аскари це тубильчі війська, котрих імперіялістичні уряди вживають до вдержання в послуху тубильців.

Та, здається, що не самі аскари добули Італії Етіопію, бо свого часу „Манчестер Ґардіен", описуючи всаджування італійських жовнірів на кораблі в Неаполі для виправи до Африки, писав, що багато італійських жовнірів бито киями по голові й заношено на кораблі зовсім непритомних.

ЩЕ ОДНА ДИКТАТУРА.

Британська національна рада для горожанських свобід прийшла до переконання, що диктатура існує вже й у британській імперії.

Каже комісія, що політичні умовини в Північній Ірляндії подібні до умовин, які існують в Европі під ріжними диктаторами. Північна Ірляндія обіймає 6 повітів. Має вона 420,000 католиків, 394,000 презбітерян та 339,000 протестантських епископалів. Протестанти обєдналися тут проти католиків та завели щось у роді протестантської диктатури, даючи своїм урядникам драстичні диктаторські повновласти.

Комісія називає диктаторські практики противними британським традиціям. Вона очевидно боїться, що диктатура може з Ірляндії перекинутися до Англії.

Протестанти в Північній Ірляндії це нащадки англійців, що пішли туди кілька століть тому на добуття Ірляндії, отже на поневолених ірляндців. Тепер ті англійці, що були колись небезпечними для ірляндців, стають небезпечними для самих англійців.

З українського життя в Америці

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Українські ветерани на могилах товаришів.

Українські ветерани Американської Армії в Філядельфії підуть 30. травня в День Квітчання Гробів на цвинтар св. Марії на Факс Чейз, щоб віддати військову почесть тіням померлих ветеранів українців Американської Армії і Січових Стрільців на Стрілецькій могилі.

Ветерани зійдуться в год. 9. рано до своєї кватири в Домі Горожан, 847 Н. Френклин вул., звідки зі своїми жінками як „Екзилері" всі разом підуть на цвинтар.

За Укр. Амер. Ветеранів:

М. Барановський, секр.

БОСТОН, МАСС.

Чого може досягнути наша молодь?

Яка користь з того, коли наша молодь гуртується при наших організаціях? Таке питання мусить насуватись неодному батькові чи матері, неодному суспільному діячеві. Постараюся на це питання відповісти, беручи як приклад українську молодь з Бостону, що гуртується біля укр. прав. церкви.

В 1929 році ми, старші громадяни, зорганізували Співацьке Товариство ім. Лисенка, до якого втягнули також поважне число молоді. Це був початок. В 1930 р. зорганізовано клюб танцюристів школи Авраменка. Цей клюб складався вже виключно з молодих людей, хоч старі у дечому їм теж помагали. Цей молодий гурток ріжними виступами по ріжних американських салях, бібліотеках, театрах та радіостаціях зробив гарну народню роботу та розпропагував українське імя не тільки в самому Бостоні, але також і в околиці. В 1935 році згаданий гурток дав 18 концертів між чужинцями, не включаючи своїх домашніх концертів, як Шевченківський, Листопадове Свято, Свято Злуки і т. п. У виступах серед чужих цей гурток нераз мусів змагатися з подібними гуртками інших народів. І ось серед тих змагань, в яких брали участь такі культурні народи як німці, французи, італійці, англійці й інші, наш гурток здобув пять перших нагород, а одну другу нагороду!

Однак наша молодь не задоволялася тільки мистецтвом. Вона захотіла ще спорту. Скоро вони завязали собі так зв. „бейзбол тім" і вже в першому році так були вправилися, що у змаганнях здобули першу нагороду. Другого року вони стали вже чемпіонами околиці.

Це є наглядним доказом, що наша молодь є здібна і що може бути потіхою для своїх родичів і свого народу. Та рівночасно треба підчеркнути, що наша молодь стала такою корисною й амбітною тому, що зорганізувалася біля наших організацій. Тут є ще й така молодь, що зорганізована біля так званих „соціялістичних" організацій, та, на жаль, вона не проявляє ніякої діяльности.

Українська молодь дає також багато доказів своєї здібности і на полі науки. Нераз можна читати в часописах про успіхи наших студентів по високих школах. Недавно я читав про студентку панну Л. Мисько з Пітсбурга, про якої успіхи розписувалася ціла пітсбурська преса. Поміщено там також її світлину. В університеті в Пітсбургу вона осягнула перше місце в мовознавстві. Вона добре знає латинську, німецьку, еспанську, італійську, англійську і українську мову. Для дальших студій тих мов вона задумала виїхати до Парижа, до Сорбонського університету.

У нас в Бостоні є також здібні студенти. Панна А. Чопик цього року покінчила правничі студії з найвищим відзначенням. Також є багато хлопців, що кінчать цього року вищі школи, а між ними знаходиться многонадійний молодий студент Михайло Бойків, син свідомих родичів українців. Бойків перейшов всі чотири роки з так званою „екселенс ін сколаршип" і в тому часі дістав два рази золоту медалю за пильність у науці. Школа, в якій він учився, була військовою школою, отже на четвертому році його нагороджено рангою полковника.

А скількож є ще таких, що ми про них не знаємо? На університетські студії у Бостоні, крім Мирослава Желехівського, студента прав, і його брата Володимира, який студіює дипльоматію, не записався ніхто. Деякі хлопці, що покінчили гай скул, не хочуть записуватися до університету, кажучи, що ніякої користи з того не буде, бо ось серед американців є багато таких, що покінчили студії і тепер мусять іти на тяжку фізичну роботу. Це вчасти правда. Алеж я кажу, що такий стан не є вічний. Ніхто не може знати, що станеться за рік, за два. Можуть зайти ріжні зміни. Тутешня інтеліґенція може також багато причинитися для розвою нашого народу у старому краю. Сягнім думкою назад в часи світової війни. Інші народи, що мали більше інтеліґенції ніж ми, здобули свою самостійність. А ми не були приготовані, тому втратили.

Ніхто не може знати, як повернуться світові події завтра. Ануж так щасливо повернуться справи, що повстане знову самостійна українська держава! Колиб так сталося, а все ми віримо, що воно до того йде, то скільки ріжного роду освічених людей ця молода держава буде потребувати! А до цього не можна приготуватися на протязі місяця. До цього потрібно довших літ.

о. Иосиф Желехівський.

Проф. Олександер Кошиць.

ХОРОВА ШТУЧНА МУЗИКА НА УКРАЇНІ

Треба сказати, що рівнобіжно з розвитком хорового співу й одноголосного йшла на Україні велика наукова музична робота. Уже на кінці XI. ст. київські вчені музики випрацювали свою особисту нотну семіографію, близьку до европейських „невм", але цілком своєрідну (так звані „крюки"). Вониж раньше европейців прийшли до нотної пятилінійної системи (в Европі була тоді чотирилінійна), а композиторські та педагогічні роботи і композиторські праці відомого київського теоретика Н. П. Ділецького (1630—169...) вяжуть українську музичну культуру з европейською як рівну з рівною.

Особливого розвитку набирає хорове мистецтво України в XVI.—XVII. вв. У тих часах являються нові огнища музичної культури й хорового співу, а це школи при церковних організаціях, так званих „Братствах" у Львові, Києві, Вильні, Луцьку, Острові і в інших містах. Тут не тільки утворюються хори із студентів шкіл, але вводиться спеціяльна вокальна підготова співаків хорових, теоретичні кляси, композиційні студії. Зявляється ціла низка нових співаків, хорових диригентів, вихованих на довголітній практиці, старих хорових традиціях і новій науці штучної композиції по теорії Ділецького. На їх чолі стоять такі імена, як Н. П. Ділецький, Ф. Тарнопільський, Иосиф Загвойський, Олександер Мезинець, Пальчевський і ін. Ці музики поруч з „напівами" (варіянтами) старих мельодій творять цілком нові композиції на масу голосових партій, від 4 до 24, як було сказано. Очевидно, що такі складні твори потрібували для свого виконання висококультурних хорів та співаків і ми знаємо, що так було. Відомий европейський подорожний, німець Гербіній, побувавши на Службі Божій в церкві київського Братства, писав так (переклад з латинської мови):

„Господь Бог є в далеко вищім і кращім почитанні у греко-русинів (українців) ніж у римлян (римо-католиків). Псальми і деякі святі гимни Отців співає простий нарід старинною мовою артистичним співом, у якому виразно чути сопран, альт, тенор і бас у найбільш оригінальній і звучній гармонії. Звичайний нарід між ними розуміє все, що духовенство співає або молиться словянською мовою. Коли так злучаться з голосами священиків і заспівають гармонійно та з набожністю, то я, слухаючи цього, попав в екстазію. Мені здавалося, що я в Єрусалимі серед первісної християнської громади та бачу її лиця і відчуваю їхнього духа. Я почувся приневоленим в імені Божого Сина у простоті українських святих серед сліз, по символі божественних Амвросія й Августина закликати: "Повні небеса й земля Твоєї величі"."

(Гербініюс, „Реліґіоза Кіовензіс Крипте сіве Кіовія Субтеранеа. Єна, 1675).

Найбільшої висоти досяг хоровий спів у братській київській школі (потім Духовна Академія). Ця остання була науково-культурним огнищем, з якого йшло світло не тільки в Україну, але й у Московію, після її зеднання з Україною в 1654. р. Всі перші діячі науки та мистецтва в Московії були українці, виховані київської Академії. Разом з наукою перенесли вони в Москву й музику та хорове мистецтво. Починаючи від Ділецького, Тарнопольського, Загвойського, Пальчевського, Мезинця, а кінчаючи Бортнянським (помер 1825. р.), як композитори так і виконавці включно до половини XIX. ст. були в більшости українці. Хорова культура основувалася на українських зразках, розвивалася по типу київської і живилась українськими силами. Досить сказати, що царська хорова капеля складалась майже виключно із українських співаків до останніх днів. Свого часу в Глухові й Харкові були навіть спеціяльні школи для підготови співаків у цю капелю. Першим директором капелі був українець Марко Полторацький (1729—1795), а її директор, українець Дм. Бортнянський, впорядкував і систематизував увесь церковний спів Східньої Церкви. В тійже капелі працювали такі видатні композиторські сили, як: Березовський, Турчанінов, Азіїв і інші українці, що поставили її на небувалу висоту.

Найвижчого ступня осягнула хорова композиція й справа на Україні, коли українські музики почали їздити в Італію по музичну освіту і привозили з собою европейський дух. Імена наших композиторів-українців: В. С. Березовського, (1745—1777), Д. Бортнянського (1751—1825), А. Л. Веделя (1767—1806) та Турчанінова (1779—1856) вписали чудові сторінки в історію не тільки нашої, але й загально европейської музики. Опери Бортнянського й Березовського обійшли всі сцени Італії, а імя Березовського можна ще й тепер побачити вигравіруване золотом на мармуровій плиті в Музичній Академії в Больонії. Ведель перевищив у своїх творах свого вчителя, італійця Сарті.

Цей великий рух упадав ступнево вкупі з занепадом національного життя України під московським ярмом, бо Москва забирала найліпші сили з України. Щойно на схилку XIX. в. українська музика віджила знову під впливом таких талантів, як: Маркович, Гулак-Артемовський, Заремба, Ніщинський, Коцітінський, Лисенко, Стеценко, Сениця, Степовий, Леонтович, Козицький, Вериківський, Гайдай, Демуцький, Яціневич, Ревуцький і інші. Почесне місце серед цієї праці припало теж і Кошицеві.

На Західній Україні під Австрією знаходимо в тому часі теж імена визначних музик, як ось: Матюк, Вербицький, Воробкевич, Кипріян, Нижанківський, Січинський, Барвінський, Людкевич, Ярославенко й інші.

Після вибуху світової війни і з утворенням Української Держави український уряд відразу заопікувався українською музикою і з ініціятиви гол. отамана Симона Петлюри створено Українську Републиканську Капелю, якої провід віддано Ол. Кошицеві. Вона перетворилася згодом в Український Національний Хор і виїхала в світ добувати признання для ново-відбудованої Української Держави. В рр. 1922—1924 вона обіхала світ, між іншим і Америку, й принесла небувалі прихильні рецензії світової преси 12 мовами. Відновлений Український Хор відбув подорож по східніх американських містах з нагоди 200-ліття народин Вашинґтона в 1932. р.

Концерт у Карнеґі Гол в неділю, 31. травня, має на меті подати американській публиці зразки української церковної музики з давніх часів, як також і новіших композиторів. Тому, що Митрополит Шептицький це покровитель мистецтва, концерт улаштовується в його честь.

Між малярями.

— Не знаєте, як можна усунути плями з фарби на полотні?

— А ви може знову щось намалювали?

„ДОКТОР ХЛОПІСТИКИ" — ЛЕСЬ МАРТОВИЧ

20 років тому вмер Лесь Мартович, один із визначніших письменників галицького Покуття.

Лесь Мартович — це один із т. зв. „покутської трійці" українських письменників, що на літературне поле виступили на склоні XIX. віку. Лесь Мартович, Василь Стефаник і Марко Черемшина (Іван Семанюк) — це ціла ота „трійця" письменників.

Лесь Мартович найстарший із них. Почав писати ще в шкільній лавці. Писав тоді вірші на професорів, що з ними завжди сварився. Але ані ці вірші, ані інші веселі оповідання, що їх Мартович видумував лежма, „обернений до стіни", не дохувалися; вони десь пропали назавжди.

Друкувати свої твори Лесь Мартович почав десь аж у 1889 р. Тоді написав він оповідання н. н. „Рудаль", що вийшло друком у Чернівцях 1889 р. заходами Стефаника й товаришів. Оповідання називалося „Нечитальник", бо так перейменував його Павлик.

Так оце й був початок літературної діяльности Мартовича.

Стефаник, кажуть, писав понурі оповідання з життя покутського селянина, Черемшина співав про його недолю, а Мартович висміював селянинові хиби.

Отакі Мартовичеві оповідання як от „Лумера", „Іван Рило", „Хитрий Панько", „Ось поле моє", „Війт", „За топливо", „За межу", „Зле діло", „Мужицька смерть", „Народня ноша", „Квит на патку" та й деякі інші виказують, що Мартович — це письменник сатирик, тобто такий, що висміває людські хиби. А оці людські хиби Мартович знав дуже добре. Та й якжеж йому не знати селянських хиб, як він, Мартович, уродився на селі, тут і зріс та й працював. Життя, мову, звичаї, навички, переконання селянина Мартович знав наскрізь, і то не лише як письменник-мистець, але й як громадський діяч-суддя, адвокатський помічник, а потім і сам адвокат. Тимто й назвали його „доктор хлопістики", тобто великим знавцем селянства.

Лесь Мартович був уже з природи весела людина. Любив посміятися, пожартувати, забавитися з товаришами й знайомими тощо. Ця веселість прикметна також більшості його оповідань. Мартович писав весело і дотепно, але разом із цим і глумливо. Мартович любив селян, любив навіть дуже, але проте не щадив їх за темні сторінки їхнього характеру, за їхню лиху вдачу й висміває усі ці сельські хиби. Очевидно, не треба думати, що Мартович злобно висміває селян, ні, навпаки, він радів би, якби міг показати всю красу сільського побуту й селянської душі, він хотів би, щоб тут на селі було все якнайкраще, щоб селянин не був такий затурканий й заголюканий; та він не мав сили, щоб оте лихо направити, тимто й висміває усе те, чого в селян не любив. Глумив із неробства, ледарства, дивацтва, простацтва, неуцтва, некультурности і т. п., на те, щоб оці хиби селянина зникли, бо вони були причиною всього лиха на селі.

Нічого й казати, що найбільше таки дісталося від Мартовича т. зв. „нечитальникам", тобто тим, що не хотіли в селі читальні. Оцих Мартович не жалує ані дрібки. Він батожить їх своїм гострим словом на кожному кроці, кепкує з них і картає.

Ба, але не тільки селянам дісталося від Мартовича, дісталося також і нашій інтеліґенції сільській та міській. Ось напр. повість „Забобон", що вийшла друком уже по смерти Мартовича. Щож ми тут бачимо? — Якихось незвичайних, ніби ненормальних, а то й просто придуркуватих людей. Чи візьмемо о. Матчука, що вічно хоче сваритися, чи його забобонного сина півголова Славка, студента прав, що шахрує батьків підробленими свідоцтвами про успіх іншого з цієї повісти, то ніверситетські іспити, чи коли всі вони якісь не такі звичайні люди. Воно то й правда, що Мартович у цій повісті таки трохи переборщив, бо деж таки, щоб отаких панотців на світі так багато було. Але не можна сказати, щоб усе це було неправда. Ми можемо сказати, що Мартович зробив із о. Матчука, його сина й інших людей карикатуру. Можливо, що він бачив такі поодинокі хиби в багатьох людей — в одного трохи, а другого трохи, в третього та десятого. Але в цій повісті автор злучив усе те в одно й приліпив одній людині, з чого вийшов отакий потвір, як „їгомосців панич" Славко.

Звичайно в житті воно аж так зле не буває, але якщо й Мартович трохи переборщив, то мусимо йому вибачити, бо він писав у недузі, на селі підчас війни. Найголовніше те, що йому довго докучала жолудкова недуга, тимто й Мартович був може аж забагато злосний на цілий світ і ту злість виладував у повісті, глумившися з усього.

Однаковож не можна сказати, що оця повість була через те маловартісна. Ні, вона ані трохи не втратила своєї вартости, вона дуже цікава й має багацько таки гарних прикмет, що роблять імя Мартовича славним в українському письменстві. Тількиж пізнати ці гарні прикмети можна, прочитавши повість від початку до кінця.

Ось іще кілька даних про життя Мартовича. Народився він 12. лютого 1871. р. в селі Торговиці, в Городенщині. Батько — громадський писар, мав невеличкий маєточок — кільканадцять моргів поля, хати, садок, пасіка... Не знавши недостатків, Мартович-батько послав сина „вчитися на пана" до коломийської гімназії, де Мартович ходив кілька років. З приводу непорозуміння з професорами, Мартович мусів покинути коломийську гімназію й кінчити її в Дрогобичі. По матурі в Дрогобичі вписався на право чернівецького, а потім львівського університету. Підчас студій Мартович мусів уже сам дбати про свій прожиток, тому й заробляв на хліб „писаркою" в адвокатів.

Останній адвокатський іспит здав Мартович аж у 1914 р., а разом із тим дістав право вести власну канцелярію.

Але не довелося йому зробити цього, бо вже за два роки вмирає несподівано в пустій сільській школі, забутий і покинутий людьми. Умер 11. січня 1916. р. у селі Погорільську, звідки втекло все населення. — („Наш Прапор").

Б. Р.

КОНЦЕСІЯ ПОЛЬСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ ЛІНІЇ КЮНАРДА ГВАЙТ СТАР.

Каблеві вісти, одержані Лінією Кюнарда Гвайт Стар з канцелярії в Ліверпулі, доносять, що польський уряд дав цій корабельній компанії концесію на перевіз усіх еміґрантів з Польщі до Злучених Держав.

Багато з польських поселенців у Злучених Державах, що мають приятелів і свояків, які є управнені еміґрувати з Польщі, будуть задоволені з того, що Лінія Кюнарда Гвайт Стар дасть їм усяку поміч, потрібну на те, щоб спровадити сюди якунебудь особу, що має право вибратись до Америки. Канцелярія Лінії Кюнарда Гвайт Стар у Варшаві (Маршалковска 144) і багато її бюр по всіх більших містах Злучених Держав мають спромогу дати добру пораду тим, що заінтересовані у вимогах, яких потрібно щоб спровадити еміґранта до Злучених Держав.

Заплачені наперед тікети можна дістати тут, або можна купити тікети через варшавську канцелярію Лінії Кюнарда Гвайт Стар; а такі заплачені наперед тікети (шифкарти) мають вардість два роки.

Вигоди, що їх Лінія Кюнарда Гвайт Стар удержує в европейських краях, і поспішна тижнева служба дають змогу дотичним еміґрантам дістатися з Польщі до Злучених Держав за неповних вісім днів.

Ближчі інформації дадуть радо численні бюра Лінії Кюнарда Гвайт Стар або авторизовані місцеві урядовці цеї перевозової компанії.

(огол.)

ГОРЯТЬ ЛІСИ НА ПОЛІССІ.

Перед кількома днями вибухла грізна пожежа в лісах князя Радзівіла на Поліссі. Підозрівають, що пожежа повстала з підпалу. Згоріло кільканацять гектарів ліса на шкоду понад 100,000 злотих. Також згоріло кільканацять гектарів ліса Державного Рільничого Банку в столинському повіті. Загалом за останній тиждень занотовано на Поліссі 16 випадків пожеж ліса.

БАНКРОТСТВО „ФЕНІКСУ".

У справі австрійкого „Феніксу" оголошено урядовий комунікат, який стверджує, що карне слідство за ошуканство ведеться проти 27 осіб, м. ін. проти трьох директорів „Феніксу" і двох директорів „Компасу". Знайдено листу субвенцій, виплачених ріжним товариствам і особам на загальну суму трьох міліонів шилінгів. У звязку з декретом през. Мосціцького, що забезпечує інтереси польських громадян, обезпечених у збанкротованому віденському т-ві „Фенікс", міністер скарбу іменував куратором цього товариства на Польщу д-ра Каз. Павловського, референта львівської пром. торг. палати. Згаданий декрет постановляє, що цілий маєток цієї установи на терені Польщі служить на заспокоєння претенсій осіб, обезпечених на життя у „Феніксі".

СПРАВА ЧЕСТИ КОЖНОГО УКРАЇНЦЯ.

Український Музей Визвольної Боротьби України в Празі це покищо єдине більше сховище для реліквій нашої визвольної боротьби. По необхідности тільки залишається він на чужині, з огляду на те, що політичні умови не дозволяють його поворотові на рідну землю. Але все в ньому є виключно наше національне майно, яке кожної хвилі може бути перевезене на рідну землю, де напевне стане такою самою народньою святинею, як і „Музей Великої Армії" у французів або Цойґгавз у німців. І мрією кожного українця з усіх кінців земної кулі є чим скорше дожити до такого моменту.

Але оніка над дорогими серцю кожного українця річами — памятками славних учинків і світлих хвилин нашої нації є конче необхідною сьогодня, зараз же. Ми мусимо дбати про те, щоб зберегти нашим нащадкам памятки нашого дорібку, нашої праці для світлого будучого України, мусило наглядно могти показати майбутнім поколінням, що наш зрив, діло наших рук, не був бунтом темних сил проти порядку і культури, як це вже тепер стараються довести наші вороги. Ми мусимо наглядно показати, що наш зрив це було велике державнотворче зусилля нації, яка є живе і хоче жити. А це можливо тільки тоді, коли ми зможемо зберегти річеві памятки і документальні дані наших вчинків і наших поривів. Вони зібрані нашими руками і ми не сміємо дати їм занепасти. Кожен з українців є зобовязаний допомогти будові свого власного Музею хоч найменшою лептою. Хай не забуває кожний з нас, що такою пожертвою складає він іспит з тої творчої діяльности, на яку було здібне наше покоління, а рівночасно записує своє імя між тих, що причинились до української національної творчої праці. Коли наші нащадки побачать створене нашими руками діло, то чиж не буде це для них могутньою спонукою прямувати стало і незмінно до тої великої мети, що ми їм заповіли і якої нам судилося тільки торкнути. Памятка нашого недавнього минулого, нашої славної революції мусить стати наочним памятником того, що ми можемо. Пунктом чести кожного українця мусить бути свідомість, що й він чинно помагав звеличенню ідеї своєї самостійної суверенної держави.

Пожертви на будівлю Українського Дому в Празі посилати через Обєднання або на адресу Директора Музею проф. Д. Антоновича:

Prof. D. Antonovyc, PRAHA-Nusle, 245, Czechoslovakia.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

У ч. 119-тім „Свободи" з 22-го травня на 4-тій стороні в рубриці „Як ми помагаємо потерпілим від повени", у дописі з Джерзі Сити подано було: „Разом $10.50". Має бути: „Разом $11.50".

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (15)

В той час, як розюшений лев прямував просто на переляканих хлопців, Дік тихенько, немовби зі страху, що це підслухає лев, шептав Докові на вухо: „Скоро, на дерево!" Хлопці скочили в напрямі найближчого дерева. Побачивши це, лев Нума приспішив ходу. В той момент нещасний Док зачепився за корінь дерева і гепнув собою об землю.

...В той же час Тарзан добирався до села, біля якого проходив залізничий шлях. Він розгортав корчі, або вдирався на дерева й, розгойдуючись на гиляках, робив скоки по кільканацять стіп довгі. Через кілька годин такої напруженої вандрівки він нарешті побачив те, до чого так поспішав.

Поглянувши на сонце, Тарзан розраховував час. За його міркуваннями це якраз була пора, коли повинен надіхати поїзд. Він навіть насторожив уважно вуха й кожної хвилини сподівався зловити пронизливий свист поїзду. Його серце радісно билося, бо він знав, що в тому поїзді їдуть два юнаки, з якими він уже заздалегідь заприязнився.

...В той час, як Док, зачепившися за корінь, лежав на землі, Дік повернувся назад до нього й напружував усі сили, щоби витягнути його ногу. Це тревало дуже коротко. Увільнившись, немов тигри вони кинулись до дерева і скочили на пень, ще заки лев Нума всеів схопити їх у свої хижі обійми.